

Сильна мова – успішна держава

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 року № 1585-р «Про схвалення Стратегії популяризації української мови до 2030 року «Сильна мова – успішна держава», Міської цільової програми розвитку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя в м. Одесі на 2024-2028 роки, затвердженої рішенням Одеської міської ради від 24 квітня 2024 року № 2018-VIII (зі змінами, додаток до рішення Одеської міської ради від 02.07.2025 № 3173- VIII), з метою зміцнення та утвердження державного статусу української мови, її популяризації у сфері освіти протягом 2025 року проведено низку адміністративних, організаційних, методичних, виховних заходів як для педагогічних працівників, так і для здобувачів освіти та батьківства.

Пріоритетними напрямками є, перш за все, створення україномовного інформаційно-культурного простору та навчально-виховного середовища для вільного володіння всіма учасниками освітнього процесу українською мовою та постійних можливостей для покращення рівня мовних компетентностей. Не менш важливим є завдання мотивування мовців до спілкування українською не лише в навчальних закладах, а й поза їх межами у повсякденній діяльності.

В усіх закладах освіти видані накази про застосування державної мови в освітньому процесі, розроблені заходи щодо реалізації зазначених документів та проводиться постійний контроль щодо дотримання педагогами та учнями вимог законодавства, мовного режиму під час уроків та в міжособистісному спілкуванні. Мовне питання систематично розглядається на педагогічних радах, виробничих нарадах, предметних методичних об'єднаннях вчителів. Викладаються предмети, проводяться виховні заходи, ведеться шкільна документація, наповнення вебсайту та сторінок у соцмережах виключно українською мовою. Здійснено повну синхронізацію та мовну перевірку баз даних у комплексах АІКОМ-1 та АІКОМ-2.

Заклади освіти забезпечені підручниками та посібниками, іншою навчальною, пізнавальною і художньою літературою для учнів 1-11 класів з урахуванням контингенту здобувачів освіти та педагогічних працівників українською мовою за державний бюджет та здійснюється через онлайн-ресурси доступ до електронних підручників, художньої літератури українською мовою.

Фонди шкільних бібліотек постійно поповнюються літературою лише українського контенту, зокрема, у результаті проведення акцій «Подаруй бібліотеці книгу», «Нова книга для бібліотеки», «Живи, книго».

Особлива увага адміністраціями закладів звертається на оформлення інформаційних стендів, виставок, оголошень тощо.

Зважаючи на важливість і значення української мови, її обов'язкове вивчення, удосконалення, розвиток та популяризацію, утвердження статусу як державної в закладах освіти заплановано та проведено для :

- *педагогічної спільноти:*

- постійно діючі практикуми «Мовний камертон», «Лайфхаки з української мови», «Удосконалюємо мовну культуру»;
- освітньо-інформаційний лекторій «Рідну країну потрібно не лише любити – її потрібно знати»;
- флешмоби «Говорімо українською», «Мова – духовне джерело мого народу», «З Україною в серці», «Знищемо суржик – збережемо рідну мову»;
- тренінги «Культура мовлення педагога: позбуваємося суржику та русизмів»;
- проєкти «СловоДрайв: українська на 100 /»; сформовано «Банк термінів»(15 інтерактивних глосаріїв для вчителів-предметників) (ліцей № 81);
- популяризація української мови та культури серед закордонних шкіл-партнерів Польщі, Ірландії, США, Великої Британії, Грузії (ліцей № 7);

Також педагоги, а особливо вчителі української мови та літератури, популяризують українську мову та культуру через проведення: Міжнародного дня рідної мови, Шевченківських тижнів, Дня української писемності та мови; класних та виховних годин «Мова – душа народу», «Мова – наш оберіг»; акцентують переваги володіння українською мовою як важливої умови успішної самореалізації та повноцінної участі у суспільному житті, адже мова – це не лише засіб навчання, а й обов'язок кожного громадянина.

У роботі з учнівською молоддю проводяться заходи, спрямовані на формування мовної компетентності, виховання поваги до державної мови та сприяють утвердженню національної ідентичності, державності та духовних цінностей українського народу:

- олімпіада з української мови та літератури, підготовка до складання НМТ з української мови;
- конкурси: Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика», Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка, учнівської творчості; міські конкурси «Кобзар і сучасність», «Срібне слово», «Українська мова – мова єднання»,

- «Мовограй», «Сила слова – міць держави»; конкурси декламаторів поезії про мову «Одна вона у нас така – уся співуча і дзвінка»;
- флешмоби «Говорімо українською», «Слово дня рідною мовою», «Українська – мова переможців»;
 - квести «Подорож в країну Мовознавства», «Шукаємо мовні скарби», «Квітни, мово наша рідна»;
 - мовні вікторини «Знай і шануй рідне слово»;
 - філологічні ігри «Магія рідного слова», «Скажи українською»;
 - акції «Пишу рідною – підтримую своїх», «Мова природи - українська»;
 - лекторії «Мова як інструмент боротьби за незалежність: від заборон до розквіту»;
 - пілотна сесія медіа-челенджів у соціальних мережах ліцею, що дозволило долучити понад 60 учнів до створення україномовного креативного контенту;
 - *круглі столи* «Українська мова як елемент національної безпеки», «Мовний закон діє», «Українська мова як елемент самопізнання та національної самосвідомості», «Новий правопис: шість кіл адаптації», «Мова – втілення думки. Що багатша думка, то багатша мова. Любимо її, вивчаємо її, розвиваймо її! », «Мова – душа кожної національності, її святості, її найцінніший скарб»;
 - *фестивалі* «Плекаймо рідну – говоримо українською», «Говори українською – це модно. Будь у тренді», «Говори українською – це перспективно. Будь успішним»;
 - *форуми* «Нас об'єднала українська мова», «Українська мова – то Шевченка слово»;
 - *диспути, брей-ринги* «Мова як чинник відродження нації», «Я рідною мовою друзям щастя зичу»;
 - *проекти* «Я – українка, я берегиня національних традицій», «Мову знаю, мовою користуюся»;
 - *виховні години, години спілкування* «З Україною в серці», «Нас єднає мова», «Поспішаю в храм святого слова», «Вона в моїм серці – це вся Україна, я дихаю нею, я нею живу!»;
 - *тренінги* «Український наголос», «Норми та культура української мови», «Говоримо українською правильно»;
 - *бібліотечні години, бібліотечні уроки* «Читаємо українською», «Українське слово гучніше від гармат», «Слово, чому ти не твердая криця».

Учні та вчителі щороку беруть участь у Всеукраїнському диктанті національної єдності.

У шкільних бібліотеках оформлені постійно діючі тематичні книжкові виставки до Дня Незалежності, Дня грамотності, «Мова – життя народу», «Українське слово крізь віки», «Сучасна дитяча книга», а також присвячені

творчості українських письменників, рубрики «Говоримо українською», «Читаємо українською», «Чарівність української книги».

Постійно проводяться зустрічі з письменниками та краєзнавцями Одещини, презентації нових видань з метою популяризації української книги, мови, культури та історії українського народу, ознайомлення широкого кола читачів із творчістю сучасних українських письменників.

Систематично проводиться робота з батьками щодо дотримання норм мовного законодавства, недопущення використання російськомовного контенту у позаурочний час та вдома. Адміністрації начальних закладів, класні керівники через офіційні канали комунікації з батьками надають рекомендації щодо добору україномовних освітніх та розважальних матеріалів, рекомендації зі створення безпечного україномовного інформаційного простору для учнів.

Протягом навчального року КУ «Одеський центр професійного розвитку педагогічних працівників» проведено міські заходи, спрямовані на реалізацію Стратегії популяризації української мови «Сильна мова – успішна держава» та Міської цільової програми розвитку та функціонування української мови як державної державної в усіх сферах суспільного життя:

- * Проведено міські флешмоби для учнів та педагогів навчальних закладів, присвячені:
- * Міжнародному дню рідної мови 21 лютого 2025р. **«Мова – серце нації»;**
- * Вшануванню пам'яті Т.Г.Шевченка 10 березня 2025р. **«Нас єднають думи Кобзаря»;**

У рамках проєкту «Діалоги з науковцями заради змін» проведено зустрічі з провідними науковцями- мовознавцями України:

- * 21 лютого 2025 р. - **Гриценко Павло Юхимович**, мовознавець, діалектолог, доктор філологічних наук, професор, **директор Інституту української мови НАН України** - **«Українська мова: сьогодення й майбутнє»**
- * 03 березня 2025 р. – **Літвінова Інна Миколаївна**, кандидат філологічних наук, доцентка кафедри української мови Харківського національного університету ім.В.Н.Каразіна, авторка підручників з української мови 5-8 класів – **«НМТ – 2025: сучасний підхід до складання тесту з української мови Акцент провідного фахівця»;**
- * 06 березня 2025 р. – **Ніколенко Ольга Миколаївна**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри світової літератури Полтавського національного педагогічного університету – **«Література як місія в умовах воєнного часу. Гуманістичний потенціал підручників зарубіжної літератури».**
- * 21лютого 2025р. – проведено міський конкурс творчих ідей та знахідок педагогічних працівників закладів дошкільної освіти **«Бо кажуть, дитино, що мова наша – солов'їна»**, присвячений Міжнародному дню рідної мови в рамках проєкту «Мовний спецкурс «РозМова»(наказ

Департаменту освіти та науки Одеської міської ради № 55 від 21.02.2025 про проведення заходу, № 406 від 21.10.2025 про підсумки конкурсу).

- * Проведено низку вебінарів для вчителів мовно-літературної галузі: «Основні тенденції сучасної мовної освіти», «Магія слова або письменництво як одяг думок», «Викладання української мови в НУШ з огляду на сучасні освітні тенденції», «Формування національно-духовної самосвідомості учнів», «Стратегія використання штучного інтелекту в мовно-літературній галузі», «Ідеї для цікавих уроків», «Як навчити учнів говорити та думати українською», «Проектна діяльність як засіб формування мовної компетентності учнів», «Робота з текстом на уроках словесності».
- * 09 січня 2025р. – проведено майстер-клас вчительки української мови та літератури, зарубіжної літератури Одеського ліцею № 24 **Долгієр О.В.** «Рецептивний аналіз художнього тексту на уроці літератури. Презентація посібника «Сузір'я креативних ідей (настільна книга вчителя)».
- * 4 онлайн-альманахи «**Поетичні струни єдності**» проєкту «Поезія єднає»: «Краще ніж рідна, мови не буває» до дня рідної мови; «Нас єднає Тарасове слово» до 211 річниці від дня народження Т.Г.Шевченка та 164 його роковинам; «Шевченко в моєму серці». Відгомін конкурсу «Кобзар і сучасність»; «Антологія патріотичної поезії, присвячена Міжнародному дню поезії».
- * 8 випусків онлайн-журналу «Українське слово у вимірах сьогодення. Говоримо українською правильно» («Мовні стандарти для ділової бесіди» (2 випуски), «Мова – це глибина тисячоліть» до Міжнародного дня рідної мови, «Світова слава Шевченка» до 211 річниці від дня народження Т.Г.Шевченка).
- * На виконання Меморандуму про співпрацю між виконавчим комітетом Одеської міської ради та Громадською організацією «Українська гуманітарна платформа» триває робота щодо залучення вчителів української мови та літератури до участі в реалізації Всеукраїнського проєкту ГО «Українська гуманітарна платформа **«Єдині: перехід на українську»**.
- * Травень – видано літературний альманах «**Така вона, моя Одеса**» творчих робіт вчителів української мови та літератури, учасників конкурсу професійної майстерності для вчителів мовно- літературної галузі «**РІДНОЮ МОВОЮ –ПРО РІДНЕ МІСТО**».
- * Серпень – листопад – проведено II(другий) міський конкурс професійної майстерності «**РІДНОЮ МОВОЮ –ПРО РІДНЕ МІСТО**» для вчителів мовно-літературної галузі (Наказ департаменту освіти та науки Одеської міської ради № 308 від 29.08.2025 - про проведення, № 419 від 04 листопада 2025 – про підсумки). Взяло участь 80 учителів у 5 номінаціях: «Краща розробка

уроку, присвяченого рідному місту», «Лінгвокраєзнавство Одеси», «Есе «Рідна Одеса: з минулого в майбутнє», «Педагогічні ініціативи захоплюють», «Освітня спадщина Одеси».

- * Жовтень - завершено практико-орієнтовний проєкту «Мовний спецкурс для вихователів дошкільної освіти «РозМОВА. Вивчаю – не чекаю». У заході взяло участь 79 працівників закладів дошкільної освіти міста, проведено 25 занять, усі учасники отримали сертифікати).
- * 27-30 жовтня - чотирьохденний навчальний вебінар для вчителів української мови та літератури «Методичні акценти української мови» (спікер зустрічі **Олександр Авраменко**, автор підручників з української мови та літератури, провідний мовознавець України, популяризатор української мови). Взяло участь 400 вчителів української мови та літератури).
- * Діяльність сайтів для вчителів-філологів та педагогічної спільноти міста «Український філолог Одеси» (Максютіна О.Г.) та «Філологічна спільнота Одеси» (Сухініна І.В.).

Виконання заходів щодо реалізації Стратегії розвитку та популяризації української мови та Міської цільової програми розвитку та функціонування української мови тривають і в 2026 році.

У наступних номерах випусків журналу «Говоримо українською правильно» будемо надавати нову інформацію щодо зазначених питань.